

lighedsviser til Seests trykkeri, viste sig netop som en af tidens mest talentfulde i denne øvelse.

Styret af kronologien bevæger Ruth Andersen sig meget kildenært igennem trykkeriets viseproduktion med det formål at blottlægge alle disse historier, indtil produktionen tørrer ud omkring 1810, to år før Seests død. Det ene øjeblik får vi beretninger om mestertyven Peder Michelsens gerninger. Det andet øjeblik er vi på visit på Rosenborgs eksercerplads, hvorfra belgieren Robertson steg til vejrs i sin luftballon. Så gælder det Københavns bombardement. Vi kommer med andre ord vidt omkring.

Forfatteren bevæger sig imidlertid ikke langt væk fra visernes indholdsside. Som bogen skrider frem, savner man analysen. Læseren præsenteres for biografiske data om Seest og de to viseforfattere J.C. Brestrup og R.G. Rasmussen. Men alt i alt behandler Ruth Andersen kun de ydre omstændigheder omkring viseproduktionen i tiden. Visetraditionens betydning samt en egentlig analyse af skillingsvisen som litterær genre i perioden er noget af det, man savner.

Ruth Andersen's arbejde holder, hvad det lover, nemlig i flotte rammer at give et billede af tiden; men billedet mangler struktur og tyngde, og en ukyndig i visetraditionen bliver ikke meget klogere.

Carsten Madsen

Hans Gregersen: *Peter von Scholten – en biografi*. (Tommeliden, 1995). 178 s., 228 kr.

Det er ikke let at blive klog på Peter von Scholten (1784-1854). Han kom til Dansk Vestindien i 1804 som fændrik. Med sylespidse albuer og en god portion held sikrede han sig de rigtige embeder, indtil han i 1827 kunne sætte sig til rette i generalguvernør-stolen. Med bestikkelse og nepotisme befæstede han

sin position. I 1830'erne og 1840'erne regerede han enerådigt som øernes ubestridte høvding. Naturligvis skaffede han sig uvenner blandt de øvrige embedsmænd, blandt plantageejerne og i den liberale opposition i København. Kun slaverne kunne lide ham, Massa Peter kaldte de ham, for han var deres ven og beskytter. Da slaverne endelig i juli 1848 gjorde oprør og krævede deres frihed, så udstedte han den berømte proklamation, der langt om længe afskaffede slaveriet på øerne. Nedbrudt måtte han i hast forlade øerne og rejse til Danmark til hån og spot og en retssag, der tappede ham for den sidste energi. Da han døde i Altona i 1854, meddelte *Fædrelandet* på 41/2 linje, at han var død, og sluttede tørt: »Staten sparer med dette dødsfald en pension på 12.000 rbd. årlig«.

Hans Gregersens bog er en hurtig læst og god introduktion til Peter von Scholten og hans virke i Dansk Vestindien. Forfatteren og hans kone har rejst i von Scholtens fodspor (i 1993) og opsøgt mindesmærker fra øernes danske fortid. Foruden at være en von Scholten-biografi er bogen derfor også dels en slags rejsekildring og dels en turistguide. For rejsende, der ønsker at se levn fra danskertiden, inden de gror til eller blæses omkuld af orkaner, kan bogen varmt anbefales.

Tilbage er så Peter von Scholten. Ham kommer vi ikke rigtigt til at forstå. Selv om Gregersen er flink til at nævne de vigtige begivenheder i især dansk historie i 1800-tallets første halvdel, så virker Peter von Scholten mærkelig upåvirket deraf. Han hyggede sig i sit lille vestindiske paradis med sin negerelskerinde. Fra 1800 til 1850 undergik de mentale og sociale strukturer store forandringer, og von Scholtens storhed og fald lader sig næppe forklare uden at medtænke denne tidens dimension. Embedsmanden som type skiftede. Person-

tegningen bliver noget udvandet, von Scholtens motiver fremstår dunkle, og hans selvforståelse spirer kun lejlighedsvist frem. Forankringen i tiden er til stede, men på skrømt og uden større forklaringskraft.

Hans Gregersen har tidligere skrevet biografier (bl.a. om Ellen Marsvin, 1990, og om Mads Lange, 1992), han har godt greb om det faktuelle stof, og

han fortæller medrivende og let. De sidste 10 års faghistoriske diskussion om den historiske biografi er dog gået mærkelig spørløst hen over forfatteren (Grethe Jensen har senest behandlet genren i *Den jyske Historikers* status over dansk faghistorie, nr. 75/76, 1997).

Stikordsregistret er udarbejdet uden konsekvens og er derfor uden værdi.

Kenn Tarbensen

DET 20. ÅRHUNDREDE

Hilda Rømer Christensen: *Mellem backfische og pøne piger*. (Museum Tusulanums Forlag, 1995). 294 s., 268 kr.

Bogen fremstiller og analyserer KFUK's – Kristelig Forening for Unge Kvinders – virke fra dens grundlæggelse i 1880'erne frem til 1940 for at »vise den rolle, som KFUK spillede for betydelige dele af de danske kvindegenerationer« i perioden (s. 7). Forfatteren er kvindeforsker og bearbejder sit stof i forlængelse af kvindeforskningens traditioner. Hun spørger: Hvorfor søgte unge kvinder i så stort tal til KFUK – hvad havde KFUK at byde på? KFUK muliggjorde tryghed, åndelighed, frihed – og karriere, finder hun ud af. Samtidig søger hun at bryde med nogle af kvindeforskningens stereotyper, bl.a. opfattelsen af, at »det moderne kvindeliv udelukkende kan ses i forlængelse af oplysningstidens idealer om fornuft og individuel frihed og lighed« (s. 11). KFUK rummede også sådanne træk, men ikke kun, og ikke primært, og alligevel blev KFUK, ikke f.eks. Dansk Kvindesam-

fund, den største kvindeorganisation i det 20. århundredes første halvdel. Med sin afdækning heraf giver forfatteren kvindeforskningen et tiltrængt vitamin-tilskud.

Med de unge kristne kvinder strider vi os frem gennem årtierne. Fra de første pionerer, som ikke blot måtte kæmpe den kamp, alle foreningsbyggerne må for at opbygge organisation og netværk, men også måtte overvinde betydelig modstand fra deres egen manddominerede Indre Mission for overhovedet at få lov til at etablere sig selvstændigt. Videre over den tid i 1900-tallets første to årtier, da KFUK var blevet en etableret del af missionen og ikke blot medlemsmæssigt større end broderorganisationen KFUM, men landets største ungdomsorganisation i det hele taget, og alligevel stadig måtte kæmpe for sin selvbestemmelse. Og gennem mellemkrigstiden, hvor KFUK trods (eller på grund af?) et omfattende organisatorisk apparat, et hav af aktiviteter rækkende ud over det umiddelbare sjælefiskeri, monumentalbyggeri og omfattende ejendomsbesiddelse, blev ramt af